

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ПРОГРАМА
Спецкурсу
**«Віртуальна педагогічна взаємодія
на уроках іноземних мов»**
з практикумом

Полтава 2009

УДК 37:004.946:[81'243]
ББК 74.202.454+74.268.13

*Затверджено вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка
(протокол № від грудня 2009 року)*

Павлюк Р. О.

Віртуальна педагогічна взаємодія на уроках іноземних мов : програма спецкурсу з практикумом [для студ. вищ. пед. навч. закл.] / Р. О. Павлюк. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2009. – 47с.

Рецензенти:

З.О. Валух, завідувач кафедри професор філологічних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, доктор філологічних наук, професор;

Л.І. Зязюн, доцент кафедри романських мов Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор педагогічних наук, доцент.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
ПРОГРАМА.....	8
ПЛАНИ ЛЕКЦІЙ З КУРСУ.....	11
ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	13

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Активна розбудова української держави, впровадження соціально-економічної політики, відродження та подальший розвиток морально-духовної культури зумовлюють потребу вирішення одного із стратегічних завдань реформування освіти – створення умов для формування активної, самостійної, творчої особистості педагога, реалізації та самореалізації кожною людиною своїх сутнісних сил у різних видах діяльності.

Відтак, пріоритетним напрямом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Це досягається шляхом запровадження індивідуальних модульних навчальних програм різних рівнів складності залежно від конкретних потреб підготовки майбутніх фахівців.

Одночасно, у зв'язку з інтеграцією України в європейське співтовариство, що посилює необхідність громадян володіти іноземними мовами, актуальність формування креативності майбутніх учителів іноземних мов інтенсивно зростає. Це значною мірою підвищує попит на вчителів іноземних мов, які спроможні виконувати свої професійні обов'язки на високому рівні, креативно мислити при вирішенні навчально-виховних завдань, формувати творчу особистість учня.

У зв'язку з цим навчання у закладах освіти різних рівнів акредитації як проміжній ланці у неперервному процесі освіти відводиться досить суттєва роль. Використання активних методів та форм навчання набуває подвійного значення: по-перше, творчий стиль діяльності викладачів практичних мовних дисциплін значно стимулює розумову активність студентів, розкриває у майбутніх учителів якості творчої особистості, поглиблює мотивацію їхньої мовленнєвої діяльності іноземними мовами; по-друге, вчителю, який сам пройшов шлях творчого навчання, набагато простіше сприйняти та зрозуміти творчий

стиль діяльності, успішно реалізувати його в педагогічній практиці.

Згідно з авторською концепцією формування умінь майбутніх учителів іноземних мов до творення віртуальної педагогічної реальності, навчання мови пропонується на основі використання сучасних мистецьких технологій, арт-терапевтичних технологій, комп'ютерних технологій та технологій використання модифікованої казки.

Мета курсу: підготувати майбутніх учителів іноземних мов до творення віртуальної педагогічної взаємодії.

Завданнями даного спецкурсу є:

- сформувати комунікативно-лінгвістичну компетенцію;
- розвинути креативно-віртуальні уміння;
- збагатити художньо-естетичну та науково-методичну грамотність.

Даний спецкурс дозволяє поглибити знання студентів про процес навчання іноземних мов на початковому етапі їх вивчення; студенти отримують знання про сучасні мистецькі, комп'ютерні та арт-терапевтичні технології навчання іноземних мов у початковій школі; збагачують свій педагогічний та особистісний потенціал шляхом проходження циклу тренінгів стимулювання креативності.

Програма спецкурсу дозволяє виробити у майбутніх педагогів установку щодо творення віртуальної педагогічної взаємодії на уроках іноземних мов у початковій школі та дає можливість переконалися у ефективності використання мистецьких технологій поряд з традиційними формами, методами, засобами й прийомами. Тому спецкурс носить практико орієнтований характер і включає: лекцій – бгод., практичних занять – 10год., лабораторних занять – 16год., семінарських занять – 2год., самостійної роботи студентів. – 20год.

Таким чином, у результаті вивчення спецкурсу студенти повинні оволодіти **знаннями** про:

- сучасні педагогічні технології використання мистецьких технологій у процесі навчання молодших школярів іноземних мов;
- особливості використання інформаційних педагогічних технологій навчання іноземних мов;
- форми, методи, засоби, прийоми використання казкотерапії та арт-терапевтичного матеріалу на уроках у початковій школі;

уміннями:

- використовувати на практиці знання, здобуті під час лекційних та практичних занять;
- виступати у різних статусно-рольових позиціях;
- використовувати елементарні режисерські та акторські дії (імпровізувати; володіти голосом, мімікою, жестами; адаптувати текст до виконання його перед аудиторією);
- планувати (моделювати) навчально-виховний процес з використанням сучасних педагогічних технологій навчання іноземних мов;
- реалізувати творчий задум;
- привносити позитивно-емоційний настрій для реалізації організаторсько-сугестивних умінь (вміння захопити сюжетом твору, формою роботи та реалізувати мету, поставлену на початку заняття);
- аналізувати отримані дані.

Очевидним є те, що для реалізації цих завдань необхідне формування цілого комплексу якостей кожного майбутнього спеціаліста, складовою частиною яких є готовність до творення віртуальної педагогічної взаємодії та формування у студентів креативно-віртуальних умінь.

Форма контролю – залік.

Усі завдання, пропонувані у посібнику, розподіляються на дві категорії: теоретичні та практичні. Деякі завдання можуть виноситися на самостійне опрацювання.

Завдання першої категорії потребують наукової роботи з додатковою літературою, інтернет-матеріалами; конспектування, анування; організації усної звітності.

Завдання другої категорії стимулюють студентів до самостійної роботи вдома, а також до самостійної творчої роботи в аудиторіях (аналіз виконаних удома практичних завдань, написання конспектів, підбір вправ тощо), у шкільних закладах освіти (дослідно-пошукова діяльність студентів).

Список рекомендованої літератури до програми вміщено у планах практичних, семінарських та лабораторних занять.

Орієнтовний розподіл годин за темами програми:

№ п/п	Зміст курсу	Всього (год.)	Лекц. (год.)	Пр. (год.)	Сем. (год.)	Лаб. (год.)	Сам. роб. (год.)	Форма контролю
		54	6	10	2	16	20	залік
1.	Сучасні технології творення віртуально-навчального педагогічного середовища	10	2			8		
2.	Технології виховання мистецтвом та її місце у навчанні іноземних мов. Тренінгові системи.	20	2	10		8		
3.	Інформаційні технології та особливості їх застосування у початковій школі	24	2		2		20	

ПРОГРАМА

ТЕМА 1. Сучасні технології творення віртуально-навчального педагогічного середовища

Історичний аспект розвитку поняття виховного впливу казки на особистість. (Г. Сковорода, І. Франко, С. Русова, Н. Забіла, О. Іваненко, В. Сухомлинський, Тод Г'юджес, Пітер Ебс, Джорж Брунер, Джозеф Кемпбел).

Поняття «казкотерапія» (Г. Зінкевич-Євстигнеєва).

Виховний вплив народної казки. Виховний вплив української літературної казки (за В. Сухомлинським).

Технологія виховання казкою. Навчальні завдання технології виховання казкою.

Навчання іноземної мови на початковому етапі.

Принципи оволодіння мовою. Психологічні аспекти раннього навчання мови. Цілі.

Методичні рекомендації щодо використання казки на заняттях з іноземної мови.

Структура заняття. Характеристика кожного структурного елементу заняття з іноземної мови з використанням казки.

Лабораторні заняття – 8 год.:

1. Характеристика казки як жанру художньої літератури.
2. Психолого-педагогічний та лінгвістичний потенціал казки.
- 3-4. Особливості використання казки на заняттях іноземної мови.

ТЕМА 2. Технології виховання мистецтвом та особливості їх застосування у початковій школі. Тренінгові системи

Драматизація як вид організації навчально-виховного процесу. Вправи, що готують дітей до драматизації. Характерні ознаки драматичної творчості дітей.

Функціональні можливості мистецтва у процесі навчання іноземної мови.

Визначення психодрами. Її характеристики. Принципи використання психодрами за уроках англійської мови. Функції психодрами. Етапи використання психодрами на заняттях.

Методика проведення занять з використанням психодрами.

Сучасні тренінгові системи. Особливості організації навчально-виховного процесу з використанням тренінгових систем.

Поняття про арт-терапію. Арт-терапевтичні технології виховання особистості.

Особливості використання сучасних мистецьких технологій навчання іноземних мов на початковому етапі їх вивчення.

Практичні заняття – 10 год.:

- 1-2. Тренінг особистісного росту (для молодих педагогів).
3. Тренінг комунікативних умінь. Соціодрама.
- 4-5. Тренінг креативності: творче мислення.

Лабораторні заняття – 8 год.:

1. Тренінг: Розвиток творчого мислення у дітей.
2. Технологія використання драматизації та психодрами на уроках іноземних мов.
3. Технологія використання арт-терапії під час вивчення іноземних мов у початковій школі.
4. Сучасні мистецькі педагогічні технології навчання іноземних мов у початковій школі.

ТЕМА 3. Інформаційні технології та особливості їх застосування у початковій школі

Поняття про інформаційні технології у навчально-виховному процесі з іноземних мов.

Сучасні комп'ютерні технології навчання іноземних мов.

Вимоги до комп'ютерних технологій навчання іноземних мов у початковій школі. Інформаційно-комунікаційні та аудіовізуальні технології. Інтернет-технології навчання іноземної мови. Вимоги до комп'ютерного дидактичного матеріалу.

Створення власних веб-сторінок, презентацій Power Point та їх потенціал у навчанні іноземних мов.

Семінарські заняття – 2 год.:

Переваги і недоліки застосування інформаційних технологій у процесі вивчення іноземних мов.

ПЛАН ЛЕКЦІЙ З КУРСУ

ТЕМА 1. Сучасні технології Творення віртуально-навчального педагогічного середовища

Питання для обговорення

1. Вплив казки на психічний, соціальний, гуманістичний, моральний, трудовий, духовний розвиток особистості. Лінгводидактичні можливості казки.
2. Методичні рекомендації щодо використання казки на заняттях з іноземних мов.
3. Структура заняття. Характеристика структурних елементів заняття з іноземних мов з використанням казки.

ТЕМА 2. Технології виховання мистецтвом та особливості їх застосування у початковій школі. Тренінгові системи

Питання для обговорення

1. Драматизація як вид організації навчально-виховного процесу. Визначення психодрами, її характеристики: принципи, функції, етапи використання психодрами на заняттях.
2. Методика проведення заняття з використанням психодрами.
3. Поняття про арт-терапію. Арт-терапевтичні технології виховання особистості.
4. Особливості використання сучасних мистецьких технологій навчання іноземних мов на початковому етапі їх вивчення.

ТЕМА 3. Інформаційні технології та особливості їх застосування у початковій школі.

Питання для обговорення

1. Поняття про інформаційні технології у навчально-виховному процесі з іноземних мов.

2. Сучасні комп'ютерні технології навчання іноземних мов.
3. Інформаційно-комунікаційні та аудіовізуальні технології. Інтернет-технології навчання іноземної мови.
4. Створення власних web-сторінок, презентацій Power Point та їх потенціал у навчанні іноземних мов.

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема: Тренінг особистісного росту (для молодих педагогів).

Мета: Допомогти молодому фахівцеві знайти резерви для більш ефективної роботи або зрозуміти причини існуючих професійних проблем.

Завдання: провести попереджувальну роботу з корекції існуючого стилю роботи; поглибити знання з іноземної мови; визначити принципи ефективного стилю роботи для реалізації власного творчого стилю.

Побудова програми тренінгу

В основі програми лежить принцип поетапного розвитку групи і наступності у більш глибокому розумінні кожним учасником самого себе. Кожна вправа логічно витікає з попередньої і у змістовому плані слугує для наступної.

Етапи тренінгу:

- **організаційний** – орієнтація у специфіці тренінгу як методу навчання; первинна діагностика очікувань учасників; визначення і корекція мотивації учасників;
- **другий етап** – самовизначення членів групи і визначення групою цілей своєї роботи; створення у групі такої атмосфери, яка б сприяла самопізнанню і самопрояву; дестабілізація стереотипних уявлень про себе і про мотиви своєї поведінки; актуалізація кожним своєї професійно-педагогічної позиції;
- **третій етап** – переосмислення уявлень про себе на основі зворотного зв'язку, аналізу того, що відбувається в групі і рефлексії; розширення сфери усвідомленого у розумінні вчинків іншого; формування чуттєвості до вербальних засобів спілкування; відпрацювання ефективних засобів спілкування;
- **четвертий етап** – проектування і конструювання кожним учасником ефективних засобів спілкування;

відпрацювання індивідуальних стратегій і тактик ефективного педагогічного спілкування;

- **п'ятий етап** – рефлексія змін, які відбулися в учасниках групи за час тренінгу; прогнозування майбутніх життєвих планів учасниками групи.

Структура тренінгу

Вправа 1. Знайомство

Інформування (ведучий)

Знайомство

Можна використовувати декілька варіантів або один.

- Усі сидять по колу. Плескаючи в долоні двічі, вимовляють своє ім'я. Далі кожен з учасників вибирає собі назву тварини. Плескаючи двічі в долоні – своє ім'я, по колінах – назва тварини. Наступне коло можна ускладнити шляхом переходу до наступного: плескаючи в долоні – своє ім'я, по колінах – ім'я того, кому хочеш передати хід. Аналогічно можна поступити з назвами тварин.
- До одягу учасника прикріплюється картка з намальованим автопортретом, ім'ям. Протягом 15 хвилин учасники рухаються по кімнаті під музику, зупиняючись один біля одного. Після цього всі сідають у коло і обмінюються враженнями.
- Гра у асоціації: «Кого або що нагадує ця людина?».
- Учасник називає своє ім'я і якість, яка найбільш повно його характеризує. Наступний учасник – ім'я і якість попереднього, своє ім'я і якість і т.д. Останній повинен повторити імені і якості всіх членів групи.

Рефлексія «тут і зараз»

Цю процедуру варто проводити на початку і вкінці кожного заняття.

- Запропонувати кожному учаснику виразити своє уявлення про те, що відбувається з ним і у групі.
- Оцінити ступінь своєї втомленості, активності і цікавості до того, що відбувається. Можна використовувати семибальну шкалу.

- Дати основні поняття рефлексії.

Інформування

Одним із основних засобів, які сприяють ефективному спілкуванню, є рефлексія. Можна виділити два її типи:

- 1) рефлексія як техніка усвідомлення процесу, способів і результатів мислительної діяльності та практичних дій;
- 2) рефлексія станів.

Вона спрямована на усвідомлення своїх переживань і станів під час роботи. Людина повинна розуміти причини виникнення роздратування, напруги, задоволення у себе. У цьому випадку простіше справитись із станом. Така рефлексія допомагає поновити нормальну життєву здатність.

Проективний малюнок

Запропонувати учасникам намалювати колективний портрет групи: кожен має право намалювати тільки один елемент.

Вправа 2. Невербальні засоби спілкування

Мета: формування чуттєвості до невербальних засобів спілкування; формування понятійних уявлень про невербальні засоби спілкування; дестабілізація стереотипних уявлень про себе, мотиви своєї поведінки.

Розминка

Вправи на підвищення працездатності:

1. Півколо. Кожен по черзі виходить у центр, повертається обличчям до групи і вітається з усіма будь яким способом, не використовуючи тих, що були раніше. Всі повторюють.
2. Висловлювання побажань. Кидають м'яч тому, кому хочуть щось побажати.
3. Гра «Атоми». Руки у ліктях зігнути і притиснути їх до плечей – це «атом». «Атоми» постійно рухаються і час від часу об'єднуються у «молекули». Число «атомів» у «молекулі» може бути різним. Воно визначається тим, яку цифру назве ведучий. Усі рухається і об'єднуються один з одним у залежності від цього. Об'єднуються

таким чином: потрібно стати обличчям один до одного, торкаючись передпліччями. У кінці гри називається число, яке дорівнює кількості учасників групи.

Для розминки можна взяти будь-які інші ігри та психотехнічні вправи.

Німе кіно

Мета: формування чуттєвості до невербальних засобів спілкування; фіксація уваги учасників на своїх психологічних властивостях; виявлення реакцій учасників один на одного; розвиток умінь творчо ставитись один до одного.

Група ділиться на дві частини. Ведучий дає інструкції одному з учасників: «Ти режисер. Вам необхідно поставити останній кадр свого фільму. Це – твої герої. Тему фільму вибираєш сам. Розмісти своїх акторів так, як вважаєш за потрібне, нехай вони нададуть своїм обличчям того виразу, яке хочеш ти; подумай над ситуацією, у якій знаходиться твій герой». По закінченню кожна група презентує свою роботу. Завдання іншої групи – відгадати, яким був задум, якими рисами наділені герої, що здалось неочікуваним.

Процедуру «Німе кіно» можна замінити іншою – «Скульптура». Усі учасники ліплять зображення кожного, використовуючи ресурси групи: самих людей, одяг, канцелярські засоби, меблі і т.п. Найбільш виразна скульптура може стати предметом обговорення. Прототип також має висказати своє судження про задум митця.

Примітки (для ведучого)

1. Обговорення питань:

- Що більш за все характеризує цю людину?
- Чи збігається думка персонажів про себе з тим, як їх бачить режисер?
- Які розбіжності були у членів групи?
- Яка тема вибрана для фільму (матеріали для ліплення) і що це може означати?

2. Бажано для презентації зробити сцену і глядацьку залу.

3. При аналізові вражень спочатку висловлюються ті, хто спостерігав, а потім ті, хто був учасником презентації. Ведучий висловлюється останнім.

Пантоміма

Мета: вироблення навичок читання стану іншого за невербальними проявами; формування уміння виразити свій стан невербальними засобами: задати тему, яку варто виразити пантомімою (індивідуально – «Хто я є?», «Яким би я хотів бути?»; для пари – «Внести деревину і розпилити її», «Вручити дамі квіти», «Зустріч на одній лавочці», «Втішання ображеного», «Перейти вузькою дощечкою через велику калюжу», «Передати інформацію через вікно у автобусі»; для групи – «Зоопарк» (кожен, взаємодіючи з іншими учасниками, зображує тварину), «Супермаркет» (зобразити будь-яку річ), «Зустріч друзів після багатьох років розлуки»).

Рефлексія

Гра «Відеомагнітофон». Учасники сидять у колі і по черзі передають свій емоційний стан, використовуючи тільки міміку та жести. Перший учасник передає інформацію іншому. Інші сидять із заплющеними очима. Потім другий просить розплющити очі і невербально пояснює йому, що сам зрозумів. І так далі, доки не замкнеться коло. Після цього перший учасник зіставляє те, що вийшло з тим, що він передавав, відмічаючи у групі тих. Хто найбільш достовірно сприйняв інформацію.

Інформування

Основними елементами невербальної комунікації є мова тіла та манера говорити. Вчинки та слова можуть бути оманливими, реакції тіла приховують правду доволі рідко. Після певного тренування можна навчитись розшифровувати власні приховані соціальні, емоційні, сексуальні й інші установки, також краще взнати інших.

До елементів невербального спілкування належать:

- тембр голосу та інтонація;
- розширення та звуження зрачка;
- простір, який розділяє мовців;
- частота дихання;

- жести, рухи тіла;
- постава;
- одяг;
- вираз обличчя;
- символи статусу;
- зоровий контакт.

Буває, що слова не відповідають мові тіла, і це допомагає краще зрозуміти людину. Якщо, наприклад, прийшовши до класу, ви піднімаєте плечі і опускаєте голову, проявляється нетерпеливість, говорите підвищеним, дратівливим голосом, то у дітей може скластись про вас одне з таких вражень:

- вам усе набридло;
- ви знаходитесь у стресовій ситуації;
- ви не контролюєте події;
- вас дратують діти;
- вам не подобається ваша робота;
- ви не поважаєте інших.

Правила інтерпретації мови тіла

- Не робити висновки за окремо взятою деталлю.
- Враховувати національну специфіку.
- Не проектувати свій стан та життєвий досвід на іншу людину.

Найбільш важливі елементи мови тіла

Міміка. Обличчя – дзеркало душі, воно чудово передає емоційний стан. Широко відкриті очі, припідняті брови можуть виражати подив; опущені куточки рота, відсутній погляд – сум; стиснуті зуби і зімкнуті губи – поділяючий гнів; зведені до перенісся брови, але при цьому розслаблена нижня частина обличчя – задумливість; прищурені очі і ледь помітна посмішка – іронія; підняті брови і опущені куточки рота – недовіру; підняті брови і відкрита посмішка – простодушність, радість і т.п.

Реакція очей. За реакцією очей можна дізнатись про те, наскільки людина є правдивою з вами. Перед усім потрібно уявляти залежність погляду від роботи головного мозку, його

правої і лівої півкулі: продуктивна функція пов'язана з роботою лівої півкулі, а більш складні процеси конструювання та моделювання – правої. Якщо людина щось згадує, хоче висловити готову інформацію, реакція очей буде спрямована ліворуч вгору. Коли потрібно швидко щось придумати – праворуч вгору. Емоційний стан (збудження, хвилювання, сором і т.д.) можна прослідкувати за рухом очей вниз.

Домашнє завдання

Мета: поглиблення досвіду невербального спілкування.

Поспостерігати за людьми під час спілкування, звернути увагу на їх жести, вираз обличчя; подумати, які відчуття вони переживали.

Ознайомитись з тим, які ви приймаєте пози, які жести використовуєте як засоби свого ставлення до інших людей.

ПАРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема: Тренінг особистісного росту (для молодих педагогів).

Мета: Допомогти молодому фахівцеві знайти резерви для більш ефективної роботи або зрозуміти причини існуючих професійних проблем.

Завдання: провести попереджувальну роботу з корекції існуючого стилю роботи; поглибити знання з іноземної мови; визначити принципи ефективного стилю роботи для реалізації власного творчого стилю.

Програма тренінгу

Проектування засобів спілкування

Мета: відпрацювання ефективних засобів спілкування; відпрацювання умінь аналізувати себе та іншого у ситуації спілкування.

Вправа 1. Аналітична робота

Мета: відпрацювання умінь давати зворотній зв'язок.

Аналізуються асоціативні листи. При обговоренні варто акцентувати увагу на таких питаннях:

- Чого неочікуваного знайшов для себе учасник?
- Чи хоче він що-небудь уточнити?

- Що відчували, читаючи листа?

Інформування

Зворотній зв'язок – це інформація про такий вплив нашої поведінки на інших людей, який ми не усвідомлюємо; це вираження того, як одна людина реагує на іншу.

Механізми та функції зворотного зв'язку (за Л.О. Петровською):

- зворотній зв'язок має описовий, а не оціночний характер;
- він скоріше специфічний, ніж загальний;
- зворотний зв'язок повинен враховувати потреби того, хто його робить, а також того, кому він призначений;
- зворотний зв'язок приносить більше користі у тих випадках, коли звертаються з проханням у ньому, ніж тоді, коли його нав'язують;
- він повинен бути своєчасним;
- при передачі зворотного зв'язку варто уникати негативних жестів, батьківської позиції.

Вправа 2. Рольова гра

Мета: відпрацювання активного слухання; виявлення індивідуальних особливостей спілкування у членів групи.

Ситуації для розігрування:

- діти скаржаться класному керівникові на те, що учитель несправедливо виставляє їм оцінки;
- учитель викликає батька дитини, у якого не складаються стосунки у класі;
- учитель розмовляє з батьками, чия дитина систематично пропускає уроки без поважних причин;
- директор школи розмовляє з учителем, який відпустив дітей з двох останніх уроків;
- заступник директора розмовляє з учителем, який не хоче іти на заміну уроків;
- класний керівник розмовляє з учнями, які зірвали урок.

Після розігрування спостерігачі висловлюють свої думки, учасники гри діляться відчуттями.

Інформування

Слухання – активний процес у тому змісті, що ми ділимо зі співрозмовником відповідальність за спілкування.

Активне слухання включає такі аспекти:

- увага – стійка, спрямована, візуальний контакт, позитивні жести;
- слухання – мовчання, початок розмови, невтручання, обмеження кількості питань;
- активне слухання – уточнення, парафраз, відображення почуття, резюмування;
- основні установки – схвалення, емпатія;
- мова невербального спілкування – міміка, погляд, зміна тембру голосу, пози та жести.

Вербальна частина активного слухання включає:

- підтримку – у вигляді підтвердження «так», «угу»; повторення;
- з'ясування – уточнення: «Повторіть, будь ласка, ще раз», «Що ви хочете цим сказати?», «Будь ласка, уточніть це...»;
- парафраз – переформування: повторення мовцю його ж думок, але своїми словами;
- відображення почуттів: «Мені здається, що ви відчуваєте...», «Ви ніскільки не засмучені...»;
- резюмування – підбиття основних ідей і почуттів мовця.

Вправа 3. Рольові ігри з конфліктним змістом

1. Учитель чув, що учень нецензурно висловлювався на її адресу.
2. Діти влаштували бійку на уроці.
3. Учитель запізнився на урок на 20 хвилин. Розмова з директором школи.
4. Учні привітали учителя з Днем народження і зірвали урок.
5. Учитель поставив двійку учню за рік. Розмова з батьками.

Примітки (для ведучого)

Умови гри даються у загальних рисах.

У рольовій грі варто використовувати елементи психодрами, до яких відносяться: уявне створення обстановки; монолог – вираження прихованих внутрішніх думок; допоміжне «Я» - декілька учасників мають право висловити думки та почуття, які не може висловити гравець; обмін ролями.

Вводяться ці елементи поступово, ілюструються прикладами.

Вправа 4. Розминка

Мета: зняття напруги.

1. «Саймон сказав...». Виконання установок ведучого тільки тоді, коли він сказав: «Саймон сказав...». Це можуть бути будь-які фізичні та танцювальні вправи.
2. Усі встають, заплющивши очі, витягують руки так, щоб узяти іншого за руки. Завдання: відкривши очі, спробувати розплутатись і сформувати коло.
3. Кидаючи один одному м'яч, називають ім'я того, кому його передають. Той, хто отримав м'яча, приймає будь-яку позу, всі інші, слідуючи йому, виконують ту саму позу.
4. Ведучий рахує. На кожен рахунок учасники повинні підстрибнути, при цьому повернутись на 90°. Виконувати завдання потрібно мовчки. Завдання – всім повернутись в одну сторону і намагатись зробити це як можна швидше.

Домашнє завдання

Написати психологічний портрет.

Проаналізувати ті особливості, які кожен виявляв у спілкуванні з людьми, і які виокремлюють його споміж інших людей.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема: Тренінг комунікативних умінь. Соціодрама.

Мета: формування навичок ефективного спілкування з використанням вербальних та невербальних засобів; розвиток

навичок роботи у групі; формування уміння рефлексувати з приводу того, що відбувається навколо.

Програма тренінгу

Вступ

Тренінг орієнтований на те, щоб навчитися спілкуватись, легко вступати у контакт з людьми і, найголовніше, не боятись незнайомих людей. Спілкування для нас – найважливіший спосіб взаємодії, і його розвиток сприяє до розвитку інтелекту та моральності.

«Інтерв'ю»

Мета: встановлення контакту в парах.

Кожному члену групи пропонується оглянути всю групу і знайти людину, яку вона знає найгірше і хотілось би взяти краще. Довільно утворюються пари. парам пропонується розміститись у просторі кімнати. Кожен повинен спробувати себе у ролі інтерв'юера та того, кого інтерв'юють. Учасники ставлять один одному будь-які питання за різними темами, намагаючись максимально взяти один одного, розібратись у використанні різних комунікативних засобів партнера.

«Дзеркало»

Мета: розвиток здатності ефективно спілкуватись, усвідомлюючи дії партнера.

Робота виконується у тих самих парах. Партнери стають один напроти одного. Вона показують будь-який рух, а інший учасник повторює його, ніби відображення у дзеркалі; потім вони обмінюються ролями. Учасникам пропонується звернути увагу на те, що здалось важким, викликало максимальні напруження.

«Діалог глухонімих»

Мета: удосконалення навичок невербального спілкування, розвиток здатності розуміти мову жестів, міміку партнера і правильно їх інтерпретувати.

Вправа виконується з тими ж самими парами. Учасникам пропонується уявити собі, що вони глухонімі і можуть розмовляти тільки за допомогою жестів, міміки, рухів. Їм потрібно не тільки про щось поговорити; головне, щоб кожен з

учасників, поставивши перед собою мету, дізнався щось про партнера.

Після закінчення роботи можна запропонувати партнерам дізнатись один в одного деталі розмови, щоб уточнити зміст. Необхідно звернути увагу учасників на труднощі у розумінні, на те, що у будь-якому разі буде спотворення фактів та змісту тексту, які передається по вербальному каналу. У якості ілюстрації пропонується виконати наступну вправу.

«Німе кіно»

Мета: проілюструвати спотворення смислу тексту при спробі його інтерпретувати. Тренування вербального вираження явищ, які спостерігаються.

Участь беруть дві пари одночасно. По одному учаснику з кожної пари сідають на стілець, навпроти, відповідно, стають партнери. Учасники, ті що стоять, домовляються про щось на невербальному рівні. Ті учасники, що сидять озвучують кожне їхнє слово, фразу. Після виконання завдання учасники обмінюються враженнями, пояснюють зміст того, що відбувається, після чого міняються ролями. Якщо учасники відчують труднощі у виборі теми для розмови, їм можна підказати, тоді вправа буде продовжуватись до очікуваного результату.

«Рефлексія»

Мета: знайомство учасників тренінгу з поняттям «рефлексія», оволодіння навичками саморефлексії та аналіз на її основі результатів зробленої роботи.

Рефлексія (від лат. reflection – відображення) – процес самопізнання людини, свого внутрішнього світу, аналіз власних переживань та думок, само розмірковування, усвідомлення того, як сприймають і оцінюють людину оточуючі.

Таким чином, можна сказати, що *рефлексія* – це здатність бачити себе, свої дії, стосунки з людьми, пізнавати свій власний внутрішній світ. У той же час – це вміння бачити і розуміти те, як до тебе ставляться інші люди.

Рефлексія дозволяє не тільки пізнати себе, але і багато в чому сприяє становленню людини як особистості. Вона все

більше звільняється від безпосереднього виконання вимог оточуючих, які бувають необдуманними, імпульсивними, випадковими.

Після інформування необхідно запропонувати учасникам відповісти на деякі запитання. поділитись думками, почуттями.

Питання можуть бути такими:

Що ви відчували виконуючи завдання?

Що було важко/легко?

Які думки з приводу того, що відбувалось у вас виникали?

«Картина світу»

Мета: побудова ідеальної картини світу і себе самого серед учасників групи, усвідомлення того, що ти не єдиний у світі, збільшення здатності бачити загальне у різному.

Вправа складається з трьох етапів.

Перший етап: учасникам пропонується представити групі той ідеальний світ, у якому хотілося б жити кожному або, у якому він суб'єктивно існує (паралельно з реальним). Розповісти про своє місце у цьому світі, дати йому назву.

Другий етап: учасникам пропонується об'єднатись у 2-3 групи за принципом схожості їхніх світів; якщо це не виходить, то керівник повинен наполягти на цьому. Коли групи уже сформовані, кожній дається завдання (однакове для всіх):

1. Об'єднати світи, створивши дещо спільне, при чому кожен світ повинен бути представленим. не можна його упускати.
2. Дати «об'єднаному» світові назву.
3. Показати свій світ у його динаміці, які процеси у ньому існують, озвучити цей рух, назвати. Кожен учасник міні-групи повинен мати якусь свою роль.

Час на підготовку обмежений – 5-7 хвилин.

Третій етап (за бажанням): об'єднати всі світи у «Всесвіт» (цей етап керівник вводить тоді, якщо бачить, що група готова до такої взаємодії).

Рефлексія

Мета: зняти можливі негативні наслідки роботи у групі, дати можливість поговорити усі невизначені ситуації

Хід роботи

Керівник самостійно обирає схему цієї справи в залежності від стану групи в цілому. Варіанти можуть бути такими:

1. Згадати виконану у групі роботу і продовжити фразу:
 - Я знайшов...
 - Мене здивувало...
 - Я відчув...
 - Думаю, що...
 - Сьогодні мене дратувало...
 - Мені дуже сподобалось...
2. Кожен по-колу, враховуючи керівника, говорить про свої відчуття, переживання, про те, що хочеться сказати, у чому відчуває потребу поділитись із групою.

Завершення тренінгу

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4

Тема: Тренінг креативності. Творче мислення.

Мета: продемонструвати основні якості, якими характеризується творче мислення (побіжність, гнучкість, оригінальність) і запропонувати різноманітні можливості потренувати їх.

Завдання: розвиток інтелектуальних якостей, які входять до складу креативності; продемонструвати можливості використання креативності при рішенні навчально-виховних та життєвих питань; формування навичок командної творчої роботи.

Програма тренінгу

Головне завдання цього та наступного практичного заняття – продемонструвати основні якості, якими характеризується творче мислення та продемонструвати можливості тренувати їх. Більшість вправ, призначені для цього, за своєю формою нагадують головоломки, логічні задачі. Але у них потрібно знайти єдину правильну відповідь, а розглянути як можна більшу кількість різноманітних та оригінальних, хоча

логічно суперечні варіанти. Це найкраще робити в невимушеній ігровій формі; ні в якому разі заняття не повинні нагадувати екзамен або тестування.

Вправа «Оригінальне використання»

Ця вправа має на меті придумування якомога більшої кількості різноманітно принципово виконуваних способів використання звичайних предметів, наприклад таких:

- листів паперу або старих газет;
- пустих картонних коробок;
- цегли;
- автомобільних шин;
- пробок від пляшок;
- порваних панчів;
- перегорілих лампочок;
- алюмінієвих банок з-під напоїв;
- снігу, льоду.

Робота виконується у командах по 4-5 чоловік, час – 10 хвилин. Найбільш дієво вправа проходить, коли є можливість дати учасникам ті предмети, про які йде мова і попросити не тільки назвати, а й показати пропоновані способи їх використання. Презентація робіт відбувається за такою схемою: одна з підгруп називає або демонструє один спосіб використання предмету. Називання оцінюється у один бал, демонстрація – у 2 (якщо предмет не представлений учасниками і, як наслідок, демонстрація неможлива, то будь-яка принципово реалізована ідея оцінюється у 1 бал). Наступна підгрупа пропонує ще один спосіб використання і т.д., повторюватись не можна. Виграє підгрупа, яка набрала найбільшу кількість балів.

Психологічний зміст вправи

Вправа дає наочний матеріал для обговорення якостей творчого мислення, дозволяє тренувати ці якості, відходити від шаблонності у сприйнятті оточуючих предметів та їх звичних функцій. Крім того, вправа дозволяє акцентувати увагу учасників на розподіл ролей у групі при вирішенні креативних завдань (генератори ідей – виконавці, лідери - учасники).

Обговорення

Як розподілились групи всередині групи: хто висував ідеї, а хто їх втілював; хто був лідером, а хто просто учасником? З якими якостями учасників пов'язаний саме такий розподіл? Чи в житті учасники групи поводять себе так само, як у цій вправі?

Коли ця частина обговорення завершена, варто розповісти про прийняті у психології критерії оцінки ефективності виконання подібних творчих завдань:

- побіжність: кількість ідей, висунута кожним учасником;
- оригінальність: кількість ідей, які не повторюються у кожній групі;
- гнучкість: різноманіття смислових категорій, до яких відносяться ідеї. Наприклад, з паперу можна зробити іграшковий літак, човник та ще яку-небудь фігурку; з позиції побіжності – це всі різні ідеї, але з позиції гнучкості – вони всі відносяться до однієї категорії – орігами.

За цими параметрами учасники самостійно оцінюють ефективність роботи свої підгруп, за необхідності радяться з ведучим.

Вправа «Неймовірні ситуації»

Учасникам пропонується поміркувати над якою-небудь уявною ситуацією, прихід якої неймовірно або малоймовірно. Їхнє завдання – уявити, що така ситуація все-таки справдилась, і запропонувати як можна більше наслідків для людства, до яких вона може призвести. Вправа виконується у підгрупах по 3-5 чоловік, час на підготовку дається з розрахунку 5-6 хвилин на одну ситуацію. Приклади ситуацій:

- у 5 разів збільшилась сила тяжіння Землі;
- усі об'ємні геометричні фігури перетворились на плоскі;
- у всіх людей миттєво виростуть хвости;
- у всіх українських словах зникнуть закінчення;
- долар подорожчає у 100 разів у порівнянні з усіма іншими валютами;
- із хмар почнуть звисати троси до самої землі;

- із життя людей одразу і повністю зникне спорт;
- коефіцієнт тертя в усіх речовинах на Землі зменшиться у 20 разів;
- усі метали перетворяться на золото;
- люди навчаться точно читати думки один одного.

Можливими є різноманітні варіанти проведення цієї вправи. Наприклад, декільком підгрупам для обговорення може бути запропонована одна і та ж сама ситуація. Тоді презентація результатів відбуватиметься наступним чином: кожна з підгруп по чергово отримує слово для того, щоб озвучити оду ідею, повторюватись не можна. Якщо оригінальні ідеї в підгрупі закінчились, вона вибуває з гри; перемагає та команда, яка пробуде у грі найдовше. Якщо ж підгрупам для обговорення запропоновані різні ситуації, то таке змагання не проводиться, замість нього представники кожної з підгруп озвучують по 3-5 ідей, які здались найбільш оригінальними.

Психологічний зміст вправи

Тренування уміння генерувати незвичні ідеї, які можна застосувати у такій ситуації, які виходять за рамки уявлень.

Обговорення

Які з запропонованих ідей запам'ятались найяскравіше, здались найбільш творчими? Чим саме цікаві ці ідеї? Що сприяло виконанню цієї вправи, а що перешкоджало? У яких реальних життєвих ситуаціях згодиться уміння розмірковувати про «неймовірні ситуації»? Чи можете ви навести приклади з власного життєвого досвіду, коли на перший погляд неймовірна ідея стає реальною?

Вправа «Вдосконалення іграшки»

Учасника демонструється м'яка іграшка і дається завдання: запропонувати якомога принципово втілюваних у життя способів її удосконалення – що можна зробити, щоб дітям стало цікаво гратись із нею? Вправа виконується у підгрупах по 4-5 чоловік, час на виконання – 8-10 хвилин. Потім представники кожної підгрупи по чергово висловлюють свої ідеї.

Психологічний зміст вправи

Тренування уміння генерувати ідеї в умовах командної роботи.

Обговорення

Що на думку учасників сприяло виявленню нових ідей при виконанні цієї вправи, а що перешкоджало? Які ідеї є найбільш творчими? Як можна класифікувати висловлені ідеї, до яких смислових категорій вони відносяться? До яких життєвих ситуацій можна прирівняти ці ідеї?

Звершення тренінгу

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5

Тема Тренінг креативності: творче мислення

Мета: продемонструвати основні якості, якими характеризується творче мислення (побіжність, гнучкість, оригінальність) і запропонувати різноманітні можливості потренувати їх.

Завдання: розвиток інтелектуальних якостей, які входять до складу креативності; продемонструвати можливості використання креативності при рішенні навчально-виховних та життєвих питань; формування навичок командної творчої роботи.

Програма тренінгу

На цьому занятті продовжується тренування основних якостей творчого мислення. При обговоренні вправ акцент варто зробити на тому, у яких саме життєвих та навчально-виховних ситуаціях і для чого саме потрібні відповідні дані якості, дати учасникам можливість провести якомога більше паралелей між тренінгом та звичайним життям.

Вправа «Асоціації»

Учасникам демонструються два предмети і просять вибудувати асоціативний ланцюг між ними – підібрати такі слова, які були б попарно логічно пов'язані між собою, а всі разом пов'язувати б ці предмети.

Коли принцип побудови асоціативних ланцюгів учасниками засвоєний, їм пропонується два поняття і демонструється будь-який предмет. Спочатку їх просять

побудувати асоціативні ланцюги, які пов'язують кожне з цих понять з продемонстрованим предметом, а потім ще одну асоціацію, яка пов'язує ці предмети між собою напряму. Таким чином, вибудовується своєрідний «асоціативний трикутник», у якому все з усім пов'язане.

Вправа як правило виконується у підгрупах по 3-4 чоловіки, хоча можлива й індивідуальна робота. Час на роботу: 4-5 хвилин на кожне завдання. Потім учасники озвучують ті асоціативні ланцюги, що у них вийшли.

Психологічний зміст вправи

Тренування асоціативного мислення, пошук неочікуваних взаємозв'язків між предметами, явищами, поняттями.

Обговорення

Які з висунутих асоціацій запам'ятались, здались найяскравішими, незвичними, цікавими? Виникали складнощі під час виконання вправи: якщо так, то з чим вони пов'язані? Як ще можна розвивати це вміння, окрім побудови асоціативних ланцюгів?

Приклад

1. Припустимо, продемонстровані калькулятор та коробка сірників. Асоціативний ланцюг може виглядати, наприклад, так: «калькулятор – електрична напруга – замикання – пожежа – сірники» або так: «калькулятор – мікроекономіка – напівпровідник – фізика – хімія – окислення – горіння – сірники».
2. Припустимо, названі предмети, які мають безпосереднє відношення до змісту тренінгу «творчість» та «спілкування», а у кості предмету продемонстрована банка з-під пепсі. Асоціативні ланцюги можуть виглядати, наприклад, так: «творчість – активність – кофеїн – тонізуючий напій – пепсі»; «спілкування – дозвілля – застілля – пепсі»; «творчість – театр – трупа – колектив – спілкування».

Вправа «Класифікації»

Учасникам, які об'єднані у групи по 3-4 чоловіки, дається перелік з 6-8 предметів і пропонується придумати якомога

більше різних основ, за якими можна класифікувати ці предмети. Завдання полягає не у тому, щоб знайти найбільшу кількість обґрунтованих категорій їх класифікації (як у завданнях, які входять до тесту на інтелект), а у тому, щоб запропонувати найбільшу кількість різноманітних та незвичних, але логічно не суперечливих критеріїв для цього.

Перелік предметів може бути таким.

Список 1	Список 2	Список 3
Стілець	Лампочки	Каблучка
Трамвай	Огірок	Морква
Жолудь	Кашкет	Указка
Крейда	Труба	Блискавка
Мотоцикл	Сир	Корінь
Абрикоса	Весло	Календар
Стакан	Шкарпетки	Тарілка
Вулик	Медаль	Пісок

Психологічний зміст вправи

Тренування уміння виділяти оригінальні, неочевидні критерії, які дозволяють знайти схожість між, на перший погляд, різними предметами. Це важливо для рішення проблем за аналогіями – одного з найпоширеніших способів породження креативних ідей.

Обговорення

Які із запропонованих критеріїв для класифікації є найбільш оригінальними, незвичними? У яких життєвих та навчально-виховних ситуаціях є важливим уміння знаходити неочевидні характеристики схожості між різними предметами та явищами?

Завершення тренінгу

ПЛАНІ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема: Характеристика казки як жанру художньої літератури.

Мета: Сформувати знання про казку як своєрідний жанр народної творчості; роль художньої літератури у всебічному розвитку особистості.

Завдання: Визначити поняття «казка» та відмінні і суміжні ознаки літературного жанру казки. Типи та групи казок. Сучасні класифікації казок.

Теоретичні питання

1. Казка як своєрідний жанр народної творчості. Визначення поняття «казка». Типи та групи казок.
2. Сучасні класифікації казок.
3. Короткий огляд історичного розвитку вітчизняних та зарубіжних казок.

Завдання для студентів

1. Вивчити базовий матеріал лекції.
2. Підготувати доповіді та реферати.

Література.

1. Андерсен Г.-К. Сказки: Для ст. шк. возраста / Пер. с дат. Вступ. статья Л.Ю. Брауде. Рис. И.А. Вышинского. – К.: Вэсэлка, 1988. – 302с.
2. Бажов П.П. Малахитовая шкатулка: Сказы: Для сред. шк. возраста / Предисл. Б.Н.Полевого; Худож. О.Г.Якутович. – К.: Вэсэлка, 1987. – 268с.
3. Березенська Л.І., Калініна Л.В., Самойлюкевич І.В. Використання казки як автентичного іншомовного тексту для інтегрованого розвитку мовленнєвих вмінь учнів початкових класів // Вісн. Житомир. держ. ун-ту. – 2004. - №15. – С.42-46.
4. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей: сутність та шляхи реалізації. Базовий компонент: проблеми, пошуки, відкриття // Дошкільне виховання. – 1999. - №6. – С.3-5.

5. Богуш А.М. Методика навчання української мови в дошкільних закладах: Навч. посібник. – К.: В. шк., 1993. – 327с.
6. Дунаєвська Л.Ф. Українська народна казка. – К.: Вища школа. Видавництво при КДУ, 1987. – 127с.
7. Казки про тварин // Під ред. Березовського І.П. – К.: “Наукова думка”, 1979. – 574с.
8. Как ребёнок воспринимает художественную литературу // Дошкольное воспитание. – 1996. - №2, 5.
9. Курс общей, возрастной и педагогической психологии. Вып. 1. Введение в психологию. Личность и деятельность / М.В. Гамезо, А.П. Гуркина, И.А. Домашенко и др.; Под ред. М.В. Гамезо. – М.: Просвещение, 1982. – 176 с.
10. Курс общей, возрастной и педагогической психологии. Вып. 2. Познавательная деятельность личности. Эмоционально-волевая сфера личности. Индивидуально-психологические особенности личности / М.В. Гамезо, А.П. Гуркина, И.А. Домашенко и др.; Под ред. М.В. Гамезо. – М.: Просвещение, 1982. – 190 с.
11. Павлюк Р.О., Зімакова Л.В. Використання казки на заняттях з іноземної мови у дошкільному навчальному закладі: Навчально-методичний посібник. – Полтава: ПДПУ імені В.Г. Короленка. – 2006. - 56с.
12. Погосова Н.М. Погружение в сказку. Коррекционно-развивающая программа для детей. – СПб.: Речь, 2006. – 208с.
13. Пронкевич О.В., Ситченко А.Л. Вивчення зарубіжної літературної казки у 5-му класі: Посібник для вчителів зарубіжної літератури. – К.: ІЗМН, 1996. – 80 с.
14. Семиліточка: Укр. нар. казки у записах та публ. письменників ХІХ – ХХ століття: Для мол. та сер. шк. віку / [Упоряд., передм і приміт. Л.Ф.Дунаєвської]; Худож. К.О.Музика. – К.: Веселка, 1990. – 319с.: іл.

15. Українські народні казки, легенди, анекдоти / Упоряд. передм. та приміт. В.А.Юзвенко; Худож. В.І.Бариба. – К.: Молодь, 1989. –432с.
16. Українські народні казки: Для мол. та сер. шк. віку / [Упоряд. та передм. Л.Ф.Дунаєвської]; Мал. В.Г.Мельниченко; Худож. оформ. К.І.Сулими. – 2-ге вид. – К.: Веселка, 1988. – 285с.
17. Франко І.Я. Коли ще звірі говорили: казки для дітей // Повне зібрання творів.: У 50 т. – Т 20.
18. Чуковский К.И. От двух до пяти. – М.: Педагогика, 1990. – 369с.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №2

Тема: Психолого-педагогічний та лінгвістичний потенціал казки.

Мета: Сформувати знання про казку як своєрідний жанр народної творчості; роль художньої літератури у всебічному розвитку особистості; вплив казки на психічний, соціальний, гуманістичний, моральний, трудовий, духовний розвиток особистості.

Завдання: Визначити поняття «казка» та відмінні і суміжні ознаки літературного жанру казки. Типи та групи казок. Сучасні класифікації казок. Сформувати знання про лінгводидактичні можливості казки.

Теоретичні питання

4. Роль художньої літератури у всебічному розвитку особистості.
5. Вплив казки на психічний, соціальний, гуманістичний, моральний, трудовий, духовний розвиток особистості.
6. Лінгводидактичні можливості казки.

Завдання для студентів

1. Вивчити базовий матеріал лекції.

Література:

1. Андерсен Г.-К. Сказки: Для ст. шк. возраста / Пер. с дат. Вступ. статья Л.Ю. Брауде. Рис. И.А. Вышинского. – К.: Вэселка, 1988. – 302с.

2. Бажов П.П. Малахитовая шкатулка: Сказы: Для сред. шк. возраста / Предисл. Б.Н.Полевого; Худож. О.Г.Якутович. – К.: Вэсэлка, 1987. – 268с.
3. Дунаєвська Л.Ф. Українська народна казка. – К.: Вища школа. Видавництво при КДУ, 1987. – 127с.
4. Курс общей, возрастной и педагогической психологии. Вып. 1. Введение в психологию. Личность и деятельность / М.В.Гамезо, А.П. Гуркина, И.А. Домашенко и др.; Под ред. М.В. Гамезо. – М.: Просвещение, 1982. – 176 с.
5. Курс общей, возрастной и педагогической психологии. Вып. 2. Познавательная деятельность личности. Эмоционально-волевая сфера личности. Индивидуально-психологические особенности личности / М.В. Гамезо, А.П. Гуркина, И.А. Домашенко и др.; Под ред. М.В. Гамезо. – М.: Просвещение, 1982. – 190 с.
6. Павлюк Р.О., Зімакова Л.В. Використання казки на заняттях з іноземної мови у дошкільному навчальному закладі: Навчально-методичний посібник. – Полтава: ПДПУ імені В.Г. Короленка. – 2006. - 56с.
7. Погосова Н.М. Погружение в сказку. Коррекционно-развивающая программа для детей. – СПб.: Речь, 2006. – 208с.
8. Пронкевич О.В., Ситченко А.Л. Вивчення зарубіжної літературної казки у 5-му класі: Посібник для вчителів зарубіжної літератури. – К.: ІЗМН, 1996. – 80 с.
9. Семиліточка: Укр. нар. казки у записах та публ. письменників ХІХ – ХХ століття: Для мол. та сер. шк. віку / [Упоряд., передм і приміт. Л.Ф.Дунаєвської]; Худож. К.О.Музика. – К.: Веселка, 1990. – 319с.: іл.
10. Українські народні казки, легенди, анекдоти / Упоряд. передм. та приміт. В.А.Юзвенко; Худож. В.І.Баріба. – К.: Молодь, 1989. -432с.
11. Українські народні казки: Для мол. та сер. шк. віку / [Упоряд. та передм. Л.Ф.Дунаєвської]; Мал.

В.Г.Мельниченко; Худож. оформ. К.І.Сулими. – 2-ге вид. – К.: Веселка, 1988. – 285с.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №3-4

Тема: Особливості використання казки на заняттях іноземної мови.

Мета: Систематизувати знання студентів зі специфіки раннього навчання мови. Охарактеризувати позитивні результати навчання іноземної мови на початковому етапі.

Завдання: Визначити принципи оволодіння мовою; психологічні аспекти раннього навчання мови та цілі. Вивчити методичні рекомендації щодо використання казки на заняттях з іноземної мови. Навчити складати конспект уроку з використанням казки.

Теоретичні питання

1. Методичні рекомендації щодо використання казки на заняттях з іноземної мови.
2. Структура заняття. Характеристика структурних елементів заняття з іноземної мови з використанням казки.

Завдання для студентів

1. Вивчити базовий матеріал лекції.
2. Підібрати 1-2 казки для написання конспекту уроку.

Література:

1. Бардина М.И. Вечер сказок на английском языке // Иностранные языки в школе. – 1996. - № 3. – С.45-50.
2. Богданова Н. Сорок один в пользу «Амазонок». Воспитание детей средствами искусства // Учительская газета. – 1996. – 15 октября - №19. – С.25-28.
3. Ігнатюк І. Чарівний світ казок: Конспект святкового ранку з дітьми підготовчої групи // English. – 2001. - № 14 /april/. С.6-7.
4. Павлюк Р.О., Зімакова Л.В. Використання казки на заняттях з іноземної мови у дошкільному навчальному

- закладі: Навчально-методичний посібник. – Полтава: ПДПУ імені В.Г. Короленка. – 2006. - 56с.
5. Погосова Н.М. Погружение в сказку. Коррекционно-развивающая программа для детей. – СПб.: Речь, 2006. – 208с.
 6. Пронкевич О.В., Ситченко А.Л. Вивчення зарубіжної літературної казки у 5-му класі: Посібник для вчителів зарубіжної літератури. – К.: ІЗМН, 1996. – 80 с.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №5

Тема: Тренінг комунікативних умінь (для дітей)

Мета: створення атмосфери працездатності, позитивного настрою, встановлення контакту між учасниками, розвиток тактильних відчуттів.

Завдання: ознайомити учасників із завданнями тренінгу, визнання і повага до особистості дитини молодшого шкільного віку, сприяння співпраці.

Завдання для студентів: для кращого розуміння особливостей проведення тренінгу з дітьми молодшого шкільного віку, провести тренінг між собою та визначити, чи доцільно його буде проводити зі школярами. Підготувати програму тренінгу для школярів за аналогією запропонованому. Обґрунтувати вибір вправ та їх ефективність при використанні з дітьми молодшого шкільного віку.

Програма тренінгу

Вправа «Нитка»

Учасники стають у коло. Ведучий, тримаючи в руках клубок, вітається з усіма і передає клубок сусідові. Той, до кого потрапив клубок, вітається з усіма і передає його наступному гравцеві, залишаючи в себе ниточку у себе в руках. Так відбувається по колу. Коли клубок повертається до ведучого, всі виявляються пов'язаними однією ниткою. «Злегка натягніть нитку і відчуйте, що ми усі – єдине ціле у цьому світі».

Гра «Баржа»

Мета: зняття емоційної напруги, розвиток пізнавальних процесів, подолання невпевненості у собі.

Учасники стають у коло і називають слова, кидаючи при цьому м'яч один одному, усі слова на «а» («apple», «alphabet», «ant»).

Танець «Квітка»

Мета: енергетична підпитка, відновлення сил, розвиток уміння побувати наодинці з собою, прислухатись до власного «Я».

Вправа «Дзеркало»

Мета: емоційне усвідомлення своєї поведінки, зниження напруги, формування уміння підпорядковуватись вимогам іншого, довільний контроль, подолання невпевненості.

Учасники групи стають у дві шеренги обличчям один до одного, розбиваючись на пари. Одна дитина в парі – ведучий, інший – дзеркало. Ведучий дивиться у дзеркало, а воно відображає усі його рухи. З сигналом ведучого учасник міняються ролями, парами.

Вправа «Клей»

Мета: розвиток дружності класу, зняття напруги.

Діти стають один за одним і тримаються за плечі того, хто стоїть попереду. У такому положенні вони долають перепони:

- підняти і зійти зі стільця;
- проповзти під столами;
- обійти «широке озеро»;
- сховатись від «диких тварин».

Упродовж усієї вправи учасники не повинні відривати руки від того, хто стоїть попереду.

Завершення тренінгу

Література:

1. Грецов А.Г. Тренінг креативності для старшокласників и студентів. – СПб.: Питер, 2007. – 208с.: ил.
2. Шепелева Л.Н. Программы социально-психологических тренингов. – СПб.: Питер, 2008. – 160с.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ №6

Тема: Технологія використання драматизації та психодрами на уроках іноземної мови.

Мета: Узагальнити уявлення про драматизацію як вид організації навчально-виховного процесу та про вправи, що готують дітей до драматизації. Розширити знання про функціональні можливості мистецтва у процесі навчання іноземної мови.

Завдання: Сформувати знання про поняття «психодрама», її характеристики, принципи використання психодрами на уроках іноземних мов, функції психодрами та етапи використання психодрами на заняттях. Визначити основні дитячі проблеми, які можна вирішити за допомогою психодрами. Навчити використовувати психодраму на заняттях з іноземної мови.

Теоретичні питання

1. Драматизація як вид організації навчально-виховного процесу. Характерні ознаки драматичної творчості дітей.
2. Визначення психодрами. Її характеристики: принципи, функції, етапи використання психодрами на заняттях.
3. Методика проведення заняття з використанням психодрами.

Завдання для студентів

1. Вивчити базовий теоретичний матеріал лекції №2.
2. Підібрати одне оповідання для психодрами та розробити конспект уроку з його використанням.

Література:

1. Абрамян В.Ц. Театральна педагогіка. – Київ: Лібра, 1996. – 224с.
2. Артемова Л.В. Театр і гра. Вдома, у дитячому садку, в школі: [Пер. з рос. – 2 вид.] – К.: Томіріс, 2002. – 291с.
3. Лещенко М.П. Зарубіжні технології підготовки вчителів до естетичного виховання. – 2е вид., доп. –

Київ., 1996. – 192с.

4. Лещенко М.П. Щастя дитини – єдине дійсне щастя на землі: До проблеми педагогічної майстерності: Навчально-методичний посібник. – К.: АСМІ, 2003. – Ч.1. – 304с.
5. Лещенко М.П. Щастя дитини – єдине дійсне щастя на землі: До проблеми педагогічної майстерності: Навчально-методичний посібник. – К.: АСМІ, 2003. – Ч.2. – 240с.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема: Технологія використання арт-терапії під час вивчення іноземних мов у початковій школі.

Мета: Розширити знання студентів про методики навчання іноземних мов шляхом введення технології використання арт-терапії. Сформувати уміння та навички використання елементів образотворчого мистецтва як засобу арт-терапевтичного впливу на особистість під час навчання іноземних мов молодших школярів.

Завдання: Сформувати знання про поняття «арт-терапія», її характеристики, принципи використання арт-терапії на уроках іноземних мов, функції арт-терапії та етапи її виростання на заняттях. Навчити використовувати елементи образотворчого мистецтва як засобу арт-терапевтичного впливу на особистість під час вивчення іноземних мов.

Теоретичні питання

1. Поняття про арт-терапію.
2. Арт-терапевтичні технології виховання особистості.
3. Технологія використання арт-терапії під час вивчення іноземних мов у початковій школі.

Завдання для студентів

1. Вивчити базовий теоретичний матеріал лекції №2.
2. Розробити конспект уроку з використанням технології арт-терапії.

3. Намалювати ілюстрації до нього.

Література:

1. Ермолаева-Томина Л.Б. Психология художественного творчества: Учебное пособие для вузов. – 2-е изд. – М.: Академический Проект: Культура, 2005. – 304с. – («Gaudeamus»).
2. Сусанина И.В. Введение в арт-терапию: учебное пособие. – М.: «Коги-Центр», 2007. – 95с.: ил.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема: Сучасні мистецькі педагогічні технології навчання іноземних мов у початковій школі.

Мета: Охарактеризувати особливості використання мистецьких педагогічних технологій у навчально-виховному процесі з іноземних мов. Розширити знання про навчальний потенціал мистецьких педагогічних технологій при навчанні іноземних мов.

Завдання: Сформувати знання про поняття «мистецька педагогічна технологія», «творчий стиль діяльності педагога». Охарактеризувати особливості використання пісні, танцю, образотворчого мистецтва у навчанні іноземних мов.

Теоретичні питання

1. Поняття про види мистецтв у навчанні іноземних мов.
2. Мистецькі педагогічні технології та їх навчально-виховний потенціал.
3. Особливості розвитку креативного потенціалу дітей молодшого шкільного віку на уроках з іноземних мов.
4. Технологія використання пісні, танцю, образотворчого мистецтва у навчанні іноземних мов.

Завдання для студентів

1. Вивчити базовий теоретичний матеріал лекції №2.
2. Розробити конспект уроку з використанням одного з видів мистецтв.

3. Розробити казковий сюжет з вивчення однієї з букв англійського (німецького, французького) алфавіту та її звуків з використанням одного з видів мистецтв.

Література:

1. Лещенко М.П. Щастя дитини – єдине дійсне щастя на землі: До проблеми педагогічної майстерності: Навчально-методичний посібник. – К.: АСМІ, 2003. – Ч.1. – 304с.
2. Лещенко М.П. Щастя дитини – єдине дійсне щастя на землі: До проблеми педагогічної майстерності: Навчально-методичний посібник. – К.: АСМІ, 2003. – Ч.2. – 240с.
3. Павлюк Р.О., Зімакова Л.В. Використання казки на заняттях з іноземної мови у дошкільному навчальному закладі: Навчально-методичний посібник. – Полтава: ПДПУ імені В.Г. Короленка. – 2006. – 56с.
4. Рудич О.О. Навчально-тематичний план і програма спецкурсу «Педагогічні технології використання сучасної дитячої англійської літератури у процесі навчання молодших школярів» Для вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Видавництво «АСМІ», 2003. – 64с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема: Переваги і недоліки застосування інформаційних технологій у процесі вивчення іноземних мов

Теоретичні питання

1. Поняття про інформаційні технології у навчально-виховному процесі з іноземних мов.
2. Сучасні комп'ютерні технології навчання іноземних мов.
3. Вимоги до комп'ютерних технологій навчання іноземних мов у початковій школі. Інформаційно-комунікаційні та аудіовізуальні технології. Інтернет-технології навчання іноземної мови. Вимоги до комп'ютерного дидактичного матеріалу.
4. Створення власних веб-сторінок, презентацій Power Point та їх потенціал у навчанні іноземних мов.

Примітка:

Семінарське заняття проводиться у формі диспуту. Група студентів розподіляється на дві підгрупи. Завдання першої підгрупи обґрунтувати ефективність використання інформаційних технологій у навчанні іноземних мов, другої – спростувати їхні твердження.

Дискусія проводиться відповідно до теоретичних питань. Можливі зміни до питань, які виносяться на обговорення.

Література:

1. Абакумова Н.Н. Анализ и экспертиза обучающих программ: к проблеме эффективности дистанционного образования // Открытое и дистанционное образование. – М., 2002. - № 2 (6). – 9с.
2. Бондаренко О. Вимоги до мультимедійних систем навчання та їх класифікація / Олена Бондаренко // Рідна школа. – 2007. – № 3. – С. 60–63.
3. Буряк В. Навчальна діяльність у комп'ютерному середовищі \ Володимир Буряк // Рідна школа. – 2006. – № 9. – С. 14–17.

4. Вертгеймер М. Продуктивное мышление. Пер. с англ. / Общ. ред. С.Ф. Горбова и В.П. Зинченко. Вступ. ст. В.П. Зинченко. – М.: Прогресс, 1987. – 336с.
5. Желюк О. Інформаційні технології в освітній діяльності / Олег Желюк // Директор школи (Г.). – 2008. – Листоп. (№ 44). – С. 4–9.
6. Жуковська А. Л. Комп'ютерні технології як запорука якісної освіти у світлі сучасних новітніх інформаційних досягнень [Електронний ресурс] / Л. А. Жуковська // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2006. – № 29. – С. 128–131. – Бібліогр. : 3 назв.
7. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології : [підруч. для студ., викл.] / [за ред. О. І. Пушкаря]. – К. : Академія, 2003. – 704 с. : іл. – (Альма-матер).
8. Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології : підруч. для студ. вузів / [В. А. Баженов, П. С. Венгерський, В. М. Горлач та ін.]. – К. : Каравела, 2004. – 463 с. – (Вища освіта в Україні).
9. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології: Колективна монографія / АПН України; Ін-т засобів навчання. – К.: Атіка, 2005. – 252с.
10. Інформаційні технології і засоби навчання / За ред. В.Ю. Бикова, Ю.О. Жука; Ін-т засобів навчання АПН України. – К.: Атіка, 2005. – 272с.
11. Козлов О. А. Информационные и коммуникационные технологии как фактор повышения эффективности образовательного процесса / О. А. Козлов, В. И. Сапожников // Информатика и образование. – 2008. – № 10. – С. 3–9.
12. Кравченя Э. М. Основы информатики, компьютерной графики и педагогические программные средства : [учеб. пособ. для студ. вузов] / Э. М. Кравченя. – Минск : ТетраСистемс, 2004. – 320с.

13. Лещенко М.П. Щастя дитини – єдине дійсне щастя на землі: До проблеми педагогічної майстерності: Навчально-методичний посібник. – К.: АСМІ, 2003. – Ч.1. – 304с.
14. Матвієнко О. В. Інформаційна професія та інформаційна освіта: сутність, зміст, проблеми / О. В. Матвієнко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2007. – № 1. – С. 70–77.
15. Основи нових інформаційних технологій навчання: Посібник для вчителів / Авторська колегія, за ред. Ю.І. Машбиця. – Київ: ІЗМН, 1997. – 217с.
16. Уваров А.Ю. Компьютерная коммуникация в современном образовании // Информатика и образование. – 1998. – № 4. – С. 65-77.